

13 DAVID SCOTT

Professor i antropologi
Columbia University

KRITIK EFTER POSTKOLONIALITETEN

Jeg hylder den tid, som jeg forsøger at besejre. [...] Jeg er ikke bange for positioneringer. Jeg er bange for at tage positioneringer for alvorligt.

— Stuart Hall, *"Politics, Contingency, Strategy"*

KRITIK OG STRATEGI

Hvad kræver kritik i den postkoloniale samtid? Dette spørgsmål skal forstås i dobbelt forstand, i betydningen et dobbelt krav. På den ene side: Hvad kræver vores intellektuelle og politiske samtid af en kritisk postkolonial praksis? Og på den anden side: Hvilke krav burde postkolonial kritik rette mod denne samtid? Eftersom jeg antager, at svarene på disse spørgsmål ikke er selvindlysende og ikke tilstrækkeligt dækket af samtidens kulturelt-politiske vokabular, hvordan kan vi så begynde at formulere svar på dem? Med andre ord, hvordan og med hvilke begrebsmæssige ressourcer kan vi begynde at høste frugterne og etablere en ny mulighedshorisont inden for de moralske og epistemiske konturer af vores postkoloniale samtid? Det er de spørgsmål, der optager mig i denne bog.

Det forekommer i dag unødvendigt at bore mere i den pointe, at kritik ikke kan fungere som en generel hermeneutik, en stor fortælling, et ikke-

situeret blik (ingen eller alle steder fra) eller som en kritisk teoris panoptikon. En række kritikere og tænkere inden for forskellige fagretninger – blandt dem Zygmunt Bauman, Talal Asad, Reinhart Koselleck, John Gray, Partha Chatterjee, Michel Foucault, Ian Hacking, Alasdair MacIntyre, Stuart Hall, Michael Walzer, Richard Rorty, William Connolly og Edward Said (for nu blot at nævne nogle få af de mange, hvis arbejde jeg har haft glæde af i forbindelse med denne bog) – har alle i en årrække gentaget denne pointe på interessante måder.¹ I deres forskelligrettede projekter har disse kritikere arbejdet med den antifundamentalistiske påstand, at de filosofiske antropologier, der har søgt at give kritikken et endeligt grundlag, ud fra hvilket man kan fastlægge kritikkenes formål og sikre dens tiltrækningskraft, faktisk blot er lokale (europæiske) fortællinger bakket op af magten til at bemyndige, hvad der tæller som sandhed, og hvad der ikke gør. Jeg opfatter dette historiserende og antropologiserende træk som vigtigt og støtter det, for så vidt det udfordrer grandiositeten af Oplysningsprojektet og det Europa, der er skabt i dets normaliserende billede. Jeg er generelt enig i den betragtning, at positioneringer skal læses som kontingente, historier som lokale, subjekter som konstruerede og viden som indvævet i magt. Faktisk opfatter jeg nærmest dette greb som en slags ny teoretisk tærskel – en ny kontekst for tænkning som sådan – i den forstand, at der ikke skal ret meget til for at etablere rigtigheden af grebets tese og afmontere rivaliserende teser.

Det forekommer mig imidlertid, at det i betydelig grad underminerer den antifundamentalistiske tese (om ikke bringer den i total miskredit), når den bruges til at blåstemple en banal antiessentialisme, hvormed eksisterende kritiske strategier bliver gennemskuet, skoset og afvist på grund af deres epistemologiske naivitet. Meget af det, der inden for samtidens kulturteori går under betegnelsen postmodernisme, drejer sig om denne bestræbelse på at demonstrere en modstanders essentialisme, som om antagelsen om en essens i sig selv var kognitivt, moralsk og politisk suspekt.

1 Jeg tænker på værker såsom Bauman; Asad; Koselleck; Gray; Chatterjee, *The Nation and Its Fragments*; Hacking, *Representing and Intervening*; MacIntyre; Hall, *The Hard Road*; Walzer; Rorty; Connolly; Said, *The World*.

Der sker noget meget besynderligt her. I deres glødende forfægtelse af deres egen version af epistemologisk renhed formår antiessentialisterne ikke at tilsidesætte eller undertrykke deres eget begær efter herredømme, efter vished, efter kontrol over en dybere mening. Som Stuart Hall har udtrykt det, er det, som om de tror, at hvis de bare bliver ved med at "tænke på Heidegger og Derrida længe nok, vil [de] nå frem til et punkt, hvor alt vil være transparent, og ... holde vand." (Hall, "Politics, Contingency, Strategy" 157). Hvad der begynder som en tiltrængt ydmygelse af visse hegemoniske sandhedsregimer, viser sig reelt ikke at være stort andet end en opdateret kontraprocedure, en modrationalisme, en modfordring på den *rigtige* form for kritik. Selv mener jeg, at hvis kritikken, forud for enhver kognitiv og politisk kontingens eller historisk konjunktur, ikke kan forventes at vide, præcis hvilke krav den skal opfylde, hvilke opgaver den skal løse, og hvilket mål den bør fokusere på og lade sig styre af, så må dens teoretiske tese formuleres lidt anderledes. Og hvis man ønsker at omformulere kritikken på en sådan måde, at den fortsat står mål med den antifundamentalistiske kritik af Oplysningen, men uden samtidig at genindføre en ny rationalisme, så kan man for eksempel forsøge at forstå kritik som en *strategisk* praksis. Jeg er selvfølgelig klar over, at der ikke er noget nyt i at sammentænke kritik og strategi. Men den opfattelse af forholdet mellem strategi og kritik, som jeg vil fremføre her, er ikke den mere velkendte "strategiske essentialisme". Lidt forenklet indebærer dette synspunkt, at der kan være visse politiske omstændigheder, hvor essentialismer er passende eller ligefrem påkrævede, ligesom der kan være omstændigheder, hvor de bestemt ikke er det.² Jeg har en anden opfattelse, og i det følgende vil jeg uddybe, hvad jeg mener med forholdet mellem strategi og kritik i denne bog.

I forhold til det, jeg er på sporet af her, kan vi passende tage udgangspunkt i R.G. Collingwood. Har man læst Collingwoods *An Autobiography* – "historien om hans tanke", som han beskrev den – vil man huske det centrale kapitel, hvor han skitserede en såkaldt "logik af spørgsmål og

2 Dette er naturligvis et synspunkt, der forbindes med Gayatri Chakravorty Spivak. Se hendes "Criticism, Feminism, and Institution" og, måske endnu mere anvendeligt, hendes "In a Word: An Interview".

svar". Denne logik, hævdede Collingwood, var faktisk ikke noget nyt; den gentog egentlig kun et klassisk princip, nemlig:

princippet om, at en viden ikke består af "argumenter", "udsagn", "domme," eller hvordan logikere nu betegner assertive tankehandlinger (eller hvad der hævdes i disse handlinger: For "viden" betyder både aktiviteten at vide og hvad der vides), men af disse i sammenhæng med de spørgsmål, de skal besvare; og at en logik, der kun befatter sig med svarene og negligerer spørgsmålene, er en falsk logik. (Collingwood 30–31)

Ifølge dette synspunkt må man altså for at forstå en given påstand først identificere det spørgsmål, påstanden kan betragtes som et svar på. Og det medfører, som Collingwood forklarer efterfølgende, at

du kan ikke finde ud af, hvad en mand mener, ved blot at studere hans talte eller skrevne udtalelser, om end han har talt eller skrevet med fuldkommen sprogbeherskelse og i fuldkommen sandfærdig hensigt. For at finde ud af hvad han mener, må du også vide, hvad spørgsmålet var (et spørgsmål i hans eget sind, som han også formodede var i dit). Det spørgsmål, som det, han sagde eller skrev, var et svar på. (Collingwood 31)

Som Collingwood forsøgte at vise, er dette et vigtigt princip for forståelsen af enhver historisk eller filosofisk (eller antropologisk, kunne man tilføje) praksis. I modstrid med det rationalistiske synspunkt (der er lige så udbredt blandt samtidens antiessentialistiske postmodernister som blandt de essentialister, de angriber), kan man ikke blot aflæse fejlagtigheden af en påstand uden forudgående rekonstruktion af det spørgsmål, der forsøges besvaret. Det skyldes, at udsagn aldrig er svar på selvindlysende eller "evige" spørgsmål – for Collingwood findes noget sådant ikke – og derfor kan man ikke på forhånd gå ud fra, at man kender det spørgsmål, som teksten konstituerer sig selv som et svar på.

Collingwoods forestilling om en logik af spørgsmål og svar har måske ikke fået den opmærksomhed, den fortjener.³ En tænker, der dog har

3 For en generel diskussion af Collingwoods værker, se Minks fremragende bog, *Mind, History, and Dialectic: The Philosophy of R.G. Collingwood*. Collingwood, bemærker Mink i introduktionen til denne bog, er ved at blive "vor tids mest berømte oversete tænker" (1).

gjort meget ud af den, er Quentin Skinner. Det er fra Collingwood, skriver Skinner som led i sin reaktion på en række af sine egne kritikere, at han har afledt sine mest "grundlæggende antagelser som idehistoriker." Det gælder blandt andet den antagelse, at "tænkningens historie ikke skal ses som en række forsøg på at besvare en række faste, kanoniske spørgsmål, men som en sekvens af episoder, hvor spørgsmålene såvel som svarene ofte har ændret sig."⁴ Gennem en læsning af Collingwood ud fra J.L. Austins sprogfilosofi hævder Skinner, at forståelsen af et argument ikke blot kræver, at man forstår argumentet i dets egen interne logik, men også at man forstår det som et "greb i en strid." Man må altså fatte, hvorfor det oprindeligt blev "fremsat," som det gjorde, og det kræver, at man "retroaktivt begriber de forudsætninger og formål, der var med til at skabe det." "Jeg vil hævde," siger Skinner, at

enhver kommunikationshandling altid udgør en indtagelse af en bestemt position i forhold til en allerede eksisterende samtale eller strid. Det følger heraf, at hvis vi ønsker at forstå, hvad der er blevet sagt, må vi kunne identificere, præcis hvilken position der er indtaget. ... Jeg har udtrykt denne pointe i form af Austins påstand om, at vi er nødt til at være i stand til at forstå, hvad taleren eller forfatteren kan have gjort ved at sige, hvad der blev sagt. Men det er efter min mening et fascinerende omend ubemærket træk ved Austins analyse, at den også kan ses som en eksemplificering af det, Collingwood kaldte en 'logik af spørgsmål og svar'.⁵

Det forekommer mig, at dette princip om "spørgsmål og svar" (og især Skinners formulering af det i form af greb og positioner i et argument) med fordel kan udvides til, hvad jeg vil kalde en *strategisk* kritisk praksis. Hvor dette spørgsmål/svar-princip ifølge Collingwood og Skinner skulle anvendes til at læse fortiden med henblik på måske at forstå nutiden, da handler en strategisk kritisk praksis mere om at læse nutiden med henblik på at

4 Se Skinner 234 og Tullys egne betragtninger i forhold til Skinners arbejde i samme antologi.

5 Skinner 274-75. Der er berøringsflader mellem dette "dialektiske" spørgsmål/svar-kompleks og de mere "arkæologiske" forestillinger om et sandt/falsk-kompleks som fremført af Ian Hacking og forestillingen om en historie med forskellige problematiseringsmåder som hos for eksempel Michel Foucault. Se Hacking, "Language, Truth and Reason" og Foucault.

afgøre, om (og hvordan) man kan forlænge den ind i fremtiden. Med dette mener jeg, at en strategisk kritisk praksis, i en given sammenhæng, søger at afgøre, hvilke konceptuelle greb blandt de mange tilgængelige muligheder der vil være mest holdbare og give bedst udbytte. Ud fra dette synspunkt skal en kritiker ikke kun bekymre sig om, hvorvidt de givne udsagn er logisk fyldestgørende svar på de spørgsmål, der kan påvises at ligge til grund for dem (tyngdepunktet for Collingwoods bestræbelser), men også om, hvorvidt disse spørgsmål i sig selv, i den foreliggende sammenhæng, forsat udgør spørgsmål, *der er værd at få svar på*. Hvis et eksisterende argument ifølge Skinner skal forstås som et greb under en igangværende strid, vil jeg opfordre til, at kritikken selvbevidst forstår sig selv som en praksis, hvor man indtræder i et historisk konstitueret felt af løbende moralske stridigheder og vurderer deres tendens, bedømmer hvad der er på spil i dem (hvad der kan stå, og falde, med et givent greb), fastlægger potentielle allierede og mulige modstandere, bestemmer samspil og brudflader mellem kræfterne (hvad der er og ikke er en mulig intervention) osv. Dette er kritikens strategiproblem. En strategi er, som Carl von Clausewitz forklarede i sine overvejelser om krigens væsen, en bestemt brug af "engagementer" i et felt af agonistiske kræfter, i et konfliktfelt.⁶

Kun gennem en sådan forståelse af kritik kan vi afgøre, hvad kritik kræver, og hvad der kræves af kritik, i en given situation. Disse konjunkturer er i realiteten "problemfelter"; det vil sige, at de er konceptuelle og ideologiske sammenstillinger, diskursive formationer eller sprogspil, der er generative for objekter og dermed også for spørgsmål. Og disse problemfelter er nødvendigvis historiske, for så vidt som de ændrer sig, efterhånden som deres (epistemisk-ideologiske) eksistensbetingelser ændrer sig. Selv når problemkomplekset har skiftet karakter, kan der meget vel stadig være en logisk komplementaritet mellem spørgsmål og svar, men der er måske ikke længere den fornødne kognitive korrelativitet (i Collingwoods forstand) til at give tilstrækkelig kritisk tyngde. Med andre ord kan det

6 Se Clausewitz, "On Strategy in General" kapitel 3. Jeg tilslutter mig Spivaks påstand om, at en "strategi er noget, der er tilpasset en bestemt situation. En strategi er ikke en teori." ("In a Word" 127)

problemfelt, hvor et spørgsmål er opstået som et spørgsmål, der kræver et svar, have ændret sig og derved ændret den kritiske (om end ikke nødvendigvis den logiske) status af dette spørgsmål – således at spørgsmålet står genkendeligt sammenhængende, men irrelevant tilbage. I et sådant tilfælde er der sket det, at der er opstået et nyt problemfelt, der udgør et nyt sæt krav til kritisk stillingtagen.

En del af mit argument her baserer sig på den kuhnske pointe om fremkomsten og konsolideringen af et paradigme for "normal" videnskab.⁷ I disse problemfelter er objekterne næsten blevet så selvindlysende, at de spørgsmål, der affødte dem, er forsvundet. De er ikke længere umiddelbart tilgængelige på tekstens overflade. De er indlejret, netop fordi de er blevet taget for givet. Og det, der erstatter en debat om passende spørgsmål, er en debat om fyldestgørende svar på et spørgsmål, der nu reelt er gledet i baggrunden. Problemfeltet har nu så at sige nået en tærskel. Det er blevet et "normalt" diskursivt rum; det er blevet normaliseret. Det teoretiske apparat, hvormed der genereres svar, bliver hurtigt accepteret og bliver ganske enkelt *anvendt* uden yderligere overvejelser i forhold til det domæne af spørgsmål, der udgør problemfeltet. Faktisk bliver apparatet så accepteret, at når først spillet er kendt, er det muligt på forhånd at forudse de greb, der vil blive foretaget under en strid. Dette er tydeligvis tilfældet i for eksempel essentialisme/antiessentialisme-debatten. Inden for dette felt produceres ny viden, men det er kun muligt at blive ved med at producere viden, der har antaget en regelmæssighed, en stabil form. Det er her, at *strategiproblemet* bliver afgørende. Min pointe er, at en strategisk udøvelse af kritik vil spørge, om tidspunktet for normalisering af et paradigme ikke også er det tidspunkt, hvor det er nødvendigt at rekonstruere og kaste et nyt blik på årsagen til selve de spørgsmål, hvorigennem paradigmet blev til i første omgang; at spørge, om det kritiske *udbytte* af det normale problemfelt fortsat er, hvad det var, da det først dukkede op; og hvis ikke, at spørge, hvilket sæt spørgsmål der dukker op i det nye problemfelt, der kan

7 Kuhn. Det er nok overflødigt at nævne, at der har været betydelig debat omkring Kuhns begrebsapparat, og det er ikke min hensigt her at gå ind i det. Se imidlertid det vældig brugbare værk redigeret af Gary Gutting, *Paradigms and Revolutions*.

omkonfigurere og således udvide det konceptuelle terræn, hvori et objekt er placeret.

Lad os vende tilbage til antiessentialisterne. For antiessentialisterne er kritik som nævnt en praksis, der går ud på at demonstrere deres modstanderes epistemologiske naivitet. For dem er det for eksempel noget i retning af en epistemologisk lov, at kulturer ikke er rene eller homogene; at subjektivitet aldrig findes uden for de diskursive praksisser, der konstituerer det; at identiteter aldrig er faste eller uforanderlige; at fællesskabernes grænser ikke er givet, men konstrueret osv. Deres modstandere – ofte en ældre generation af kritikere, som forekommer at mene det modsatte og tillægge kultur, subjektivitet osv. essens – bliver summarisk forkastet. Antiessentialisterne er med andre ord ikke interesserede i, hvilken konstellation af historisk konstituerede krav der kan have frembragt de formodede "essentialistiske" formuleringer. De er ikke interesserede i at afgøre, hvad den strategiske opgave var, eller hvilke faktiske epistemiske og ideologiske forhold der dannede den diskursive kontekst, hvori deres dispositioner blev truffet og deres holdninger indtaget. De er kun interesserede i at etablere deres egen epistemologiske overlegenhed. Efter min mening er hovedproblemet med antiessentialister, at de ligesom alle rationalister læser, som om de *spørgsmål*, der skal søges svar på, er evige eller kanoniske spørgsmål, som om de kritisable essentialister nødvendigvis svarede på de samme spørgsmål, som antiessentialisterne selv stiller. Med andre ord undlader antiessentialisterne at problematisere selve det spørgsmål/svar-område – det problemfelt – der danner ramme om deres egne anliggender. Følgelig kan de altid aflæse deres modstanderes fejl ud fra deres egen kontingente samtid. Antiessentialisterne er historicister. Men de historiserer svarene, ikke spørgsmålene.

Eftersom det ikke længere er muligt at tilslutte sig noget enkelt princip om politisk kalkulation eller nogen enkelt horisont for den politiske udvikling – det var implicit i såvel de radikale som de liberale versioner af Oplysningens fortælling om fremskridt frem mod demokrati og er også implicit i alle versioner af narrativet om politisk "udvikling" – må vi nødvendigvis genoverveje spørgsmålet om de intellektuelt-politiske ressourcer i vores forskellige og på forskellig vis forbundne moralske traditio-

ner. Begrebet om en "tradition" må nødvendigvis være afgørende for en sådan gentænkning af det politiske. I denne bog står jeg i gæld til Alasdair MacIntyres opfattelse heraf. For MacIntyre skal en tradition ikke forstås som noget, der går forud for moderniteten, er hævet over fornuften eller består uden konflikt. Alt det, siger han, er Oplysningens eller de burke'ske anvendelser af ordet, der fortsat styrer den moralpolitiske diskurs (MacIntyre kap. 15). Han ønsker, at vi skal forstå en tradition i den langt mere produktive betydning af en historisk udstrakt, socialt legemliggjort strid, der, som han formulerer det, i det mindste delvist handler om, hvilke goder der giver traditionen mål og mening. Således forstået kan en tradition ikke eksistere uden densitet, uden konflikt, uden forandring, uden intensitet eller uden ustabilitet. Og en kritik, der eksplicit placerer sig i dette terræn og dermed i traditionens vokabular, er en kritik, der træder ind i en sådan strids moralske rum for på én gang at bestride/bekræfte det og omforme/opretholde det. En sådan kritik må derfor altid være strategisk, for den kan aldrig på forhånd vide, hvordan og i forhold til hvilke formål dens greb skal foretages. Bemærk i øvrigt, at jeg ikke påstår, at en traditions moralske rum er homogent eller transparent enhedsligt. Dog mener jeg, at det er et sammenhængende rum i den forstand, at det er konstitueret gennem et konstant foranderligt ensemble af indsatser, koncepter, praksisser, dyder, forpligtelser, identiteter, begær og aspirationer.

EFTER POSTKOLONIALITETEN

De essays, der udgør denne bog, tilbyder et væld af undersøgelser af strategien for en postkolonial kritik på et bestemt historisk og begrebsligt tidspunkt. De arbejder derfor bevidst eksplorativt. De søger at få hold på et globalt moment af betydelig ustabilitet og usikkerhed. Det er et moment, hvor hidtil etablerede og autoritative konceptuelle paradigmer og politiske projekter (dem, der er defineret i forhold til marxisme og kulturel nationalisme, for eksempel, eller forskellige blandinger af nationalisme og socialisme) ikke længere synes at leve op til samtidens udfordringer, og hvor nye paradigmer og projekter endnu ikke helt har sat sig igennem i de gamles sted. Disse essays rummer med andre ord en slags gramsciansk interregnum, et

overgangsmoment, jeg vil beskrive som "efter postkolonialiteten". For at præcisere hvilken form for projekt en sådan kritik – efter postkolonialiteten – beskæftiger sig med, må jeg gennem den form for *strategisk læsning*, jeg har slået til lyd for, opridse noget af problemfeltet fra to tidligere momenter: postkolonialiteten selv og den antikolonialitet, den kritiserede. Hvad var det implicitte eller eksplicitte krav, som de hver især var affattet til at opfylde? Lad mig på en bevidst skematisk måde fremhæve den involverede analytik.

I slutningen af 1970'erne og 1980'erne – på et tidspunkt, hvor de "nye nationers" norm for politisk suverænitet, der blev etableret af de store antikolonialistiske nationalistiske bevægelser i Sydasiens, Afrika og Caribien, begyndte at gå i opløsning, hvor nye kapitalistiske globaliseringskræfter omarrangerede artikulationen af det lokale og det globale og dermed suverænitetsfeltet, hvor venstreorienterede antiimperialistiske regimer imploderede, hvor den nye internationale økonomiske orden, der var solidarisk med det globale syd, blev en vision på hastigt tilbagetog, kort sagt hvor Bandung-konferencens emancipatoriske tredjeverdensideologi faldt – da opstod der et nyt intellektuelt og politisk diskursfelt omkring kolonialismen. Geografisk og institutionelt placeret på universiteter i Vesten (særligt i USA og Storbritannien) og som oftest drevet af intellektuelle fra den tredje verden i diaspora og eksil, var dette teoretiske diskursfelt optaget af at genproblematiskere kolonialismeforståelsen hos de nationalistiske teoretikere (både liberale og marxister), der havde arbejdet på baggrund af den antikolonialistiske kamp. Af særlig interesse for den nye teoretiske diskurs var de antikolonialistiske nationalistes afhængighed af visse epistemologiske antagelser vedrørende kultur, klasse, subjektivitet, historie, viden osv. Dette er postkolonialismens – og det politisk-teoretiske problemfelts – moment. Og den tekst, der havde allerstørst betydning for at åbne og synliggøre dette problemkompleks som et kritisk felt, var Edward Saids *Orientalism*, som blev udgivet i 1978.⁸

Det antikoloniale projekts problemfelt var naturligvis blevet defineret af kravet om politisk afkolonisering, kravet om kolonimagtens omstyrkelse. Dets mål var opnåelsen af politisk suverænitet. I den antikoloniale fortælling var kolonimagten primært blevet forstået i egenskab af en social,

8 Said, *Orientalism*. Se også hans senere refleksioner i "Orientalism Reconsidered".

økonomisk og politisk kraft, der blokerede vejen til frihed og selvbestemmelse for de koloniserede. De koloniserede var blevet berøvet, materielt og psykologisk, og det antikoloniale projekts opgave bestod i at genoprette de koloniseredes fulde suverænitet. Ifølge denne forståelse bestod det problematiske ved relationen mellem kolonialisme og viden i *uoverensstemmelsen* mellem Europas (fejl)repræsentationer og de koloniseredes virkelighed: med andre ord i problemet med den koloniale videns *uægt*hed. Hvor kolonimagten havde frembragt denne repræsentation/virkelighedsspaltning (den velkendte splittelse i form af kolonial fremmedgørelse, hvor det koloniserede subjekt adskilles fra sit autentiske selv, og hele problemet, afledt af denne splittelse, med den koloniale intelligentsias "nationale kultur"),⁹ da bestod afkoloniseringens opgave i kravet om *selvrepræsentation*, en proces med at genoprette et autentisk forhold mellem repræsentation og virkelighed. Det, som det antikoloniale øjeblik derfor først og fremmest krævede, var en *politisk teori*, en teori om *frigørende* politik, der ville medføre denne genoprettelse. Hvad der ikke var teoretiseret (eller i hvert fald, hvad der forblev underteoretiseret) i dette antikolonialistiske felt – og ikke fordi de antikoloniale nationalister var enfoldige essentialister, men fordi det endnu ikke var blevet synligt som momentets *vigtigste* spørgsmål – var hele spørgsmålet om *repræsentationens afkolonisering*, afkoloniseringen af det begrebsapparat, hvorigennem deres politiske mål blev udtænkt.

Det er dette politiske register af den kolonialistiske repræsentation, der blev åbnet i slutningen af 1970'erne med postkolonialiteten. Postkolonialitetens nye spørgsmål drejede sig ikke så meget om den gamle tanke om kolonialisme som en struktur for materiel udnyttelse og profit (antikolonialitetens spørgsmål) som om ideen om kolonialisme som en struktur af organiseret, autoritativ viden (en model, et kartotek), der opererede diskursivt for at skabe sandhedseffekter om de koloniserede. Betragtet som en kompleks samordning af viden og magt udgjorde den kolonialistiske diskurs en vilje til sandhed om de koloniserede som en del af det større projekt om Europas vilje til at beherske den ikke-europæiske verden. Desuden blev det, der blev regnet for at være det koloniale felts sandhed, autori-

9 Dette er naturligvis en berømt teoretisering, der findes hos Fanon og hos Cabral.

tativt produceret gennem repræsentationsregimer – og gennem diskursive dannelsesprotokoller – der gik på tværs af simple ideologiske skel mellem for eksempel liberalisme og marxisme. Som politisk-teoretisk projekt har postkolonialiteten altså primært beskæftiget sig med afkoloniseringen af repræsentationen; afkoloniseringen af Vestens teori om det ikke-vestlige.¹⁰ Postkolonialiteten ændrede spørgsmålet om kolonialisme og tilvejebragte et nyt sæt af begrebslige værktøjer, som ikke blot kunne genoplive kolonialismen som et igangværende problem, men også omformulere den som forholdet mellem kolonimagt og kolonial viden. Den muliggjorde på denne måde en fornyet systematisk gennemgang af samtidige praksisser i forhold til, hvor meget (eller hvordan) de reproducerede former for viden, der udsprang af kolonimagtens maskineri.

I de næsten tyve år der er gået siden udgivelsen af *Orientalism*, er hele felter af kanonisk viden blevet genåbnet for omskrivning gennem protokollerne for kritikken af den kolonialistiske diskurs.¹¹ Meget af dette har drejet sig om tematisering af de koloniseredes agens, om at modsige kolonialismen, om at dekonstruere den europæiske kulturelle fornuft osv. Det var dette postkoloniale felt, der på de nordatlantiske universiteter i sidste halvdel af 1980'erne blev indtaget af mange yngre forskere, der som mig kommer fra forskellige dele af den tredje verden.¹² Ved at arbejde i,

10 Homi Bhabhas værk er placeret i dette felt. Det har været særligt lærerigt i forhold til en detaljeret dekonstruktion af det kolonialistiske udsagn, for eksempel ved at demonstrere, at sådanne udsagn ikke er identiske med sig selv (med deres hensigter), og i virkeligheden altid er præget af en intern ustabilitet og ambivalens. Se Bhabha, *The Location of Culture*.

11 Litteraturen er alt for omfangsrig til at opliste i sin helhed. For nogle nyttige pejlemærker, se Hulme; Almond; Niranjana; Dirks, *Hollow Crown*; Dirks, *Colonialism and Culture*; Cooper og Stoler; Chatterjee, *Nationalist Thought in the Colonial World* og Prakash.

12 The Subaltern Studies Collectives skelsættende arbejde hører også med her, om end det ikke udspringer af nogen nordatlantisk kontekst. For nylig udvidede Said horisonten for *Orientalism* ved at fremføre et mere generelt argument om repræsentationer af de ikke-europæiske verdener i Vesten og ved at inddrage problemet med modstand, der (som både han selv og andre har påpeget) var fraværende i den første bog. Se hans *Culture and Imperialism*.

via og på tværs af en række discipliner inden for samfundsvidenskab og humaniora – historie, antropologi, litteratur, filosofi – gav vi os i kast med at undersøge forskellige aspekter af den kolonialistiske diskurs' arkiv. Min egen tidligere bog, *Formations of Ritual*, blev for eksempel udarbejdet som et bidrag til at uddybe og udvide dette felt (Scott). Den forsøgte til dels at forstå forholdet mellem den nutidige antropologiske beskrivelse og analyse af religion og ritual i Sri Lanka og det nittende århundredes missionær-diskurs, hvor disse praksisser først blev synlige for Vesten. Argumentet (der stadig forekommer mig ikke at være tilstrækkeligt anerkendt) var, at antropologiske objekter ikke bare giver sig selv forud for antropologiske projekter, men konstrueres i konceptuelle og ideologiske domæner, der har deres egne historier – meget ofte *koloniale* fortællinger. Min pointe var derfor, at medmindre antropologien på en løbende og systematisk måde tager sig af problemet med den konceptuelt-ideologiske *dannelse* af de objekter, der udgør dens diskurs, vil den ikke kunne undgå at reproducere en kolonialistisk diskurs.

Postkolonialitetens kognitive og politiske rum fungerede med andre ord i forhold til en vis *efterspørgsel* efter kritik: kravet om repræsentationens afkolonisering, afkoloniseringen af Vestens teori om det ikke-vestlige. Dette postkoloniale rum har grundlæggende ændret vores måder at tænke kolonialisme på. Vi skriver nu om kolonialisme på den nye tærskel, der blev skabt af antikomonalitetens udskiftning med postkolonialitet. I en vis, meget konkret forstand skriver vi nu i *kølvandet på* Edward Said. I forhold til den form for *strategisk* læsning, jeg slår til lyd for i denne bog, vil jeg argumentere for, at der var mindst to forhold, der overhovedet gjorde det muligt at stille spørgsmålet om den kolonialistiske repræsentations politik: Det forhold var netop eksistensen af det rum, der blev muliggjort af det *forudgående* moment, antikomonalitet, hvor problemet med politikens *horisont* (dvs. nationalstatens suverænitet) havde forekommet løst; det andet var fremkomsten af kritiske praksisser inden for humaniora og samfundsvidenskab (kald dem bare post-strukturalistiske), der beskæftigede sig med granskning af repræsentation som sådan. Disse sidstnævnte synliggjorde kolonialitetens vedholdenhed helt ind i suverænitets hjerte (i antikomonalitetens terminologi blev disse teoretiseret som neokolonia-

lisme og kulturimperialisme) og gjorde det muligt for postkolonialiteten at problematisere kolonialismen som en diskursiv formation, der bestod i nutiden.

Men samtidig fungerede denne kritiske praksis – ligesom dens tilknyttede praksisser inden for kulturkritik – gennem en vis suspendering eller udsættelse af spørgsmålet om det politiske, en udsættelse af spørgsmålet om fornyelsen af en teori om politik. Eller rettere, postkolonialiteten fungerede ved implicit at indtage den nationalistiske politiks horisont som allerede defineret af det antikoloniale projekt. Det er i en vis forstand netop denne udsættelse af spørgsmålet om det politiske, der muliggjorde en kontinuerlig kritisk analyse af de indre strukturer af den kolonialistiske videnskulturelle fornuft. Der er dog grund til at tvivle på den nutidige effektivitet af denne kritiske strategi. Denne tvivl handler ikke om dens indre kognitive sammenhængskraft, men dels om hvorvidt der er ret meget mere at opnå gennem den (i form af udvidelsen af det diskursive rum eller skabelsen af nye objekter), og dels om ikke de nye globale forhold (som defineret ved sammenbruddet af Bandung-projektet, opløsningen af Sovjetunionen, den internationale kommunistiske bevægelses sammenbrud og fremkomsten af en genoplivet og revideret liberalisme) burde foranledige os til at gentænke det mål, som denne kritik blev konstrueret til at opfylde.

Det er det, denne bog handler om. Med sammenbruddet af Bandung og socialistiske projekter og med den neoliberale globaliserings nye hegemoni er det ikke længere klart, hvad der egentlig ligger i at "overvinde" vestlig magt. Desuden er det med svækkelsen af det intellektuelle og politiske ordforråd omkring nation og socialisme, som dannede ramme om formuleringen af oppositionelle tredjeverdensfremtider, ikke længere klart, hvordan alternativer skal tænkes og endnu mindre forsvares. Kort sagt er der nu en fundamental krise i den tredje verden, hvor selve sammenhængen i det sekulære moderne projekt – med dets forsikring om progressiv socioøkonomisk udvikling, med dets afhængighed af nationalstatens organisatoriske form, med dets opfattelse af det repræsentative demokrati og de frie valgs forrang osv. – ikke længere kan tages for givet. Denne krise indvarsler et nyt problemfelt og stiller nye krav til postkolonial kritik.

STUDIER/POSITIONER/ARGUMENTER

De udgør ikke akkurat en monografi, men kapitlerne – eller studierne, som jeg vil kalde dem – i denne bog danner alligevel en sammenhængende helhed. De kan alle læses for sig og for den sags skyld i en hvilken som helst rækkefølge, men bogens tre hoveddele udgør hver især en slags tematisk enhed og sammen gennemarbejder de, hvad jeg håber er en sammenhængende argumentation. Fra en diskussion af nogle af de rationaliteter, der udgjorde de koloniale projekter i Sri Lanka og Jamaica, gennem en overvejelse af nogle måder, hvorpå debatter om fortiden er blevet indsat i nationalistiske diskurser om kollektiv identitet i nutiden, til en granskning af samtidige kulturpolitiske vanskeligheder, er studierne alle grundlæggende optaget af problemet med at få hold på den postkoloniale samtid, vi bebor. Tilrettelagt på denne måde sigter bogen mod at blande sig i – for på en eller anden måde at bidrage til at ændre – den eksisterende konfiguration af den postkoloniale kritiks diskursive rum.

Del 1, "Rationaliteter", består af tre studier. Hver af disse er optaget af, hvordan man i nutiden tænker kritisk om kolonihistorie. Sagt på en anden måde beskæftiger de sig med fortællinger om den postkoloniale nutid. Men det er en del af den pointe, jeg ønsker at pege på her, at samtidens kritiske behov, der danner ramme om konstruktionen af historierne om det koloniale, ikke i sig selv bør opfattes som transparente eller selvindlysende. Samtidens historier burde med andre ord ikke kun være opmærksomme på de skiftende konturer af de fortider, de gransker, men også på de skiftende konturer af de nutider, de selv bebor og er skrevet ud fra. Argumentet i denne bog hviler i virkeligheden på, hvad jeg opfatter som den ændrede karakter af det krav, en postkolonial kritik af nutiden stiller til konstruktionen af den koloniale fortid.

Hvor det spørgsmål, der animerede de koloniale nationalistiske og emancipatoriske fortællinger, rettede sig mod spørgsmålet om den koloniale holdning til de koloniserede eller omfanget af inklusion/eksklusion praktiseret af kolonimagten, da er det et andet spørgsmål, der animerer det nye kritiske behov, nemlig hvad er de konceptuelle og institutionelle dimensioner af vores modernitet? Dette spørgsmål stræber mod at udforske de nye begreber – og de institutioner, der er baseret på disse begreber

– som kolonial/vestlig magt har indskrevet i det sociale terræn, og mod at undersøge karakteren af de transformationer og reorganiseringer, der blev effektueret af denne nye form for magt. Jeg vil specifikt opfordre til, at vi forsøger at forstå det koloniale på en sådan måde, at vi får kastet lys over, hvordan moderne magt er indskrevet i det koloniales herredømmepraksisser. Det er især vigtigt at forstå, at det kolonialt moderne udvirker en særlig ændring af herredømmets politiske rationaliteter. Og jeg vil hævde, at reform var afgørende for den nye herredømmerationalitet, som vi kan se komme på banen i hvert fald nogle steder frem mod midten af det 19. århundrede. Det særlige ved reformprojektet var, at det ikke blot var optaget af detaljerne omkring forskellige former for adfærd; det var optaget af helheden af det sociale, af en indbyrdes forbundet livsorden.¹³ Reform, hvor magten kom til at virke i og gennem selve diskursen om fremskridt og forbedring, omorganiserede det institutionelle terræn og de diskursive rammer for det kollektive liv i teori og praksis. Det afgørende for denne undersøgelse er derfor særligt en analytisk beskrivelse af den magtform, der ikke blot ændrede styrkebalancen i kampen mellem koloniasator og koloniseret, men som ændrede *selve kampens topologi*. Dette er i høj grad, hvad *moderne* magt handler om. Moderne magt – i særdeleshed *regeringsmagt* – er en form for magt, der ikke så meget beror på detaljerne af adfærdsformerne som på de betingelser, der tvinger adfærden til at antage en bestemt form. Denne magt virker ved at skabe en ny horisont – det *sociale* – som handling defineres, opleves og transformeres ud fra.

Læg mærke til, hvad der bliver efterspurgt her. Der er ikke behov for et nyt kapitel i den velkendte antikoniale historie, der understreger behovet for at give de koloniserede den "agens" tilbage, som eurocentrismen har frataget dem. Denne historie er optaget af at vise, at den europæiske magt trods sin selvforståelse aldrig var altomfattende, aldrig fuldkommen, og at de koloniserede altid har gjort modstand, altid (med en velkendt formulering) har skabt deres egen historie. Hvad jeg siger her, er noget andet,

13 I denne henseende synes jeg, at det er meget lærerigt at læse Mitchells beskrivelse af det koloniale projekt i Egypten, nærmere bestemt den ændrede tænkning af udannelse og ombygning af landsbyer. Se hans *Colonizing Egypt*, især kapitel 2 og 3.

nemlig at i en kritisk undersøgelse af kolonialismen i vores postkoloniale samtid er det ikke forfægtelsen (eller genopvækkelsen) af de koloniseredes menneskelighed, der er på spil. Det handler ikke om, *hvorvidt* de koloniserede tilpassede sig eller gjorde modstand. Det handler om, *hvordan* (koloni) magten ændrede den topologi, hvor tilpasning eller modstand overhovedet var *mulig*. Opmærksomheden må således nu rettes mod en beskrivelse af den topologi og den kraft, der frembringer ændringen – altså en beskrivelse af moderne magt. I én version af den antikoloniale historie (den liberalrationalistiske version) skulle man tage moderniteten til sig; i en anden version (den kulturelnationalistiske version) skulle moderniteten undgås; og i en tredje (den marxistiske version) blev en borgerlig modernitet kritiseret til fordel for en socialistisk. Men i alle versioner af denne historie var moderniteten altid allerede indsat i en *normativ* fortælling. I disse fortællinger var moderniteten aldrig *selv* genstand for en ikke-teleologisk undersøgelse, en ikke-teleologisk kritik. Det er, hvad den postkoloniale samtid kræver i dag. Snarere end det antikoloniale problem med at vælte kolonialismen (eller Vesten) eller afkoloniseringen af Vestens repræsentation af ikke-Vesten, er det vigtige for denne nutid en kritisk granskning af de praksisser, modaliteter og projekter, hvorigennem moderniteten indsatte sig selv i og ændrede de koloniseredes liv.

I de tre kapitler, der udgør dette afsnit af bogen, sporer jeg nogle af disse ændringer i en srilankansk og jamaicansk kontekst. Dermed ønsker jeg naturligvis ikke at insinuere, at præcis sådanne ændringer fandt sted overalt i den koloniale verden eller fandt sted på samme måde. Min pointe står og falder ikke med de faktiske fortællingers generaliserbarhed. Den står og falder derimod med sammenhængskraften i den teoretiske påstand om, hvordan man kan læse den koloniale fortid i forhold til den postkoloniale nutid. Jeg søger en form for beskrivelse af den moderne koloniale fortid, der giver os et skarper blik for konturerne af den historiske nutid, vi lever i, så vi kan udvide mulighederne for at omforme den.

Del 2, "Fortællinger", består af to essays. Hvert af dem er optaget af problemet med "fortiden" i "nutiden"; mere specifikt af mobiliseringen af sandheden-om-fortiden med henblik på at sikre politisk kulturelle fordringer i nutiden – i ét tilfælde konstruktioner af sandheden om den

singalesiske fortid, og i det andet konstruktioner af sandheden om den afro-caribiske fortid. I begge tilfælde ønsker jeg at gennemtænke positioner (henholdsvis R.A.L.H. Gunawardanas kritik af singalesisk chauvinisme og Kamau Brathwaites kritik af eurocentrismen), som har været enormt vigtige bidrag på deres respektive postkoloniale områder – Sri Lanka og det engelsktalende Caribien. Begge har spillet en central rolle i åbningen eller muliggørelsen af et konceptuelt rum for udøvelsen af social, politisk og kulturel kritik. Faktisk har deres interventioner på mange måder været centrale for *omdefineringen* af vilkårene for en sådan kritik, og dét i en sådan grad at vi, der kommer efter, nødvendigvis arbejder inden for den topologi, de har stillet til rådighed for os.

Jeg er dog uenig i den formulering af "fortider", som de begge opererer med. Men det er ikke, fordi jeg mener, at nogen af dem *tager fejl* i en eller anden grundlæggende epistemologisk forstand, og at man derfor burde lægge dem bag sig og komme videre. Som jeg skitserede tidligere, er det på dette punkt, jeg er grundlæggende uenig med antiessentialisterne. Mit eget fokus er et andet; jeg er interesseret i udøvelsen af en kritik, der etablerer *både* forbindelser og afkoblinger. Det indebærer en anerkendelse af, at kritikernes svar er forbundet med spørgsmål, der udgår fra et problemfelt, de selv er en del af. Det er derfor, kritik for mig er en *strategisk* praksis. For mig er det grundlæggende problem ikke, at vi har brug for flere antiessentialistiske svar på de spørgsmål, Gunawardana og Brathwaite var optaget af: singalesisk identitet, sort identitet. For mig er problemet snarere, at de spørgsmål, der definerer vores egen konjunktur, måske har ændret sig fundamentalt. Vi bebor ikke længere det problemfelt, hvorfra Gunawardana og Brathwaite skrev. Derfor handler det om det nye krav, det nye spørgsmål, som det nutidige, fremspirende problemfelt frembringer. Forstået på denne måde, snarere end som en arrogant fejltagelsernes historie, kan man begynde at konstruere kritiske intellektuelle traditioner – som tematiserer singalesisk identitet, som tematiserer sort caribisk identitet – omkring kulturpolitiske indgreb i det, der i realiteten er historisk skiftende problemfelter.

Del 3, "Fremtider," består af tre essays. Disse er langt mere optaget af nutiden i forsøg på at "omforme" udsigten til alternative fremtider. Kapitel 6 er det eneste af de otte kapitler, der ikke specifikt beskæftiger sig med

materiale fra hverken Sri Lanka eller Caribien. Det fremlægger nogle af de mere generelle træk ved den historiske og konceptuelle topologi, som danner grundlag for spørgsmålet om "fremtiden" (i hvert fald, som jeg forstår det). Essayene handler om at indfolde den teori om politik, der har karakteriseret postkolonialiteten, i en ny teori om politik. Det er, hvad jeg opfatter som det centrale krav *efter* postkolonialiteten.

Som jeg har beskrevet det, har postkolonial kritik indgået i det større, samtidige kulturkritiske projekt. Og et af de træk, der har karakteriseret denne kritiske praksis, er en vis suspendering af spørgsmålet om det politiske, eller rettere en vis ubestemt udsættelse af det. Årsagen er velkendt. Denne praksis har tilskyndet til, at det vigtige er den systematiske granskning af de antagelser (epistemiske antagelser, kønsmæssige antagelser, racemæssige antagelser, nationale antagelser, humanistiske antagelser), hvorigennem modstridende opfattelser af det politiske (især marxistiske opfattelser) er blevet konstrueret og bemyndiget. Desuden er det blevet hævdet, at disse antagelser i en meget afgørende betydning i sig selv er "politiske" antagelser, for så vidt som de vedrører magtforhold. (Anvendelserne af det gramscianske begreb "hegemoni" har selvfølgelig været væsentlige her). Jeg har ingen problemer med dette. Dette træk har gjort meget for at udvide vores opfattelse af det politiske. Det har meget nyttigt insisteret på, at det politiske *felt* ikke skal begrænses til diskurser og praksisser vedrørende statens dispositioner. Men samtidig, nu hvor den venstreorienterede oppositionelle *horisont* som sådan er blevet afviklet, har denne kritiske strategi ikke samme gennemslagskraft. Hele problemet med politisk dømmekraft, politisk repræsentation og fællesskab, rettigheder og retfærdighed, med det gode, med forpligtelse, må genintegreres i vores interesseområde: fra en politisk teori til en teori om politik. Heri lægges der vægt på det *politiske* snarere end kulturkritikken, hvilket ikke er det samme som at fortrænge det felt af problemer, der rejses og behandles i den kulturelle kritik af Europa, men derimod at indfolde dem i en kritikstrategi, der omfatter makropolitisk spørgsmål.

Hvis vi tager samtidskritikkens problematiske stade alvorligt, må vi sætte et helt felt af antagelser om vores nutidige politiske sprog under lup. For eksempel bliver vi nu nødt til at genoverveje vores antagelser om

distinktionen mellem radikal og konservativ, der i høj grad har formet og styret vores moderne eller modernistiske tænkning af politiske tilhørsforhold, vores håndtering af be- og afkræftelse af positioner i den politiske arena. Vi er nødt til at spørge os selv, i hvilket omfang og i hvilken forstand den skelnen er hængt op på en godtagelse af Oplysningens fortælling om fremskridt, fornuft og frigørelse. For i den historie ligger det implicit, at det at være "radikal" er at indtage en bestemt relation i forhold til et praksisfællesskab, man kritiserer; et forhold af eksternalitet, af begrebsmæssig afstandtagen fra dets fejl og dets naivitet. Det skyldes, at den radikale helt grundlæggende allerede *ved*, allerede besidder de bestemte principper, som sand viden er baseret på. At være "konservativ", derimod, er at være vævet ind i "tradition", ubøjjelig i forhold til forandring, uvillig til at anerkende vores modernitets åbenlyse fremskridt og anerkende den åbenlyse effektivitet, der er et resultat af fornuft (eller teori). Ikke-marxistiske antiliberaler som Michael Oakeshott og Alasdair MacIntyre har lært os en hel del om denne histories armod, om dens rationalisme og også om dens hybris.¹⁴ Hvis vi skal konfrontere vores nutid i vendinger, der er tilstrækkelige til at gøre den forståelig, har vi intet andet valg end at opgive historien om radikalisme og konservatisme – uanset hvad der har været af fordele ved den i en tidligere historisk konjunktur. Vi må finde en anden historie, med et vokabular, der distribuerer sine distinktioner på en anden måde på tværs af det politiske felt. Dette er naturligvis ét bud på, hvad begrebet *governmentality* eller styringsrationalitet går ud på i den foucauldianske historie, hvori begrebet opererer.

Udover Michel Foucault er også politiske tænkere som John Gray og William Connolly af stor værdi under forsøget på at tænke op imod de nutider, vi lever i.¹⁵ De ønsker begge at arbejde imod de normaliseringer af identitet, der udgør nutidens tilsyneladende immobilitet. Dette er årsagen til, at de begge lægger vægt på agonisme, forskellighed og kontingens. Det er ikke, fordi de tror, at "agonisme" er mere essentiel, mere grundlæggende

14 Jeg tænker her på Oakeshott, *Rationalism in Politics and Other Essays* og MacIntyre, *After Virtue*.

15 Se Gray og Connolly.

for menneskelig trivsel end konsensus. Det er snarere, fordi konsensus-teoretikere (uanset om de er af habermasiansk eller rawlsiansk overbevisning) har en tendens til at lede efter et rationalistisk og universalistisk ståsted for at sikre den sociale kontrakt. Og dette afhænger uvægerligt af et regulativt ideal, der stiller i udsigt, at det politiske vil kunne forsegles mod samspillet af indbyrdes stridende forskelle. Gray og Connolly ønsker at hylde sådanne grundlæggende forskelle og finde rum for en flerhed af modstridende jeger inden for det politiskes offentlige sfære. Samtidig er de, i modsætning til liberale og postmodernister (men i lighed med kommunitarister som Michael Sandel),¹⁶ skeptiske over for det synspunkt, der tingsliggør forskelligheden og blot opfatter kontingensen som noget, der autoriserer en voluntaristisk opfattelse af selvet, et selv med ubegrænset mulighed for at vælge til og fra. Begge anerkender de, at der er former for kontingens – Connolly kalder det "forskansede" eller "indprægede" kontingenser, og Frankfurterskolen kaldte det "anden natur" – der er dybere internaliseret end andre; de anerkender begge, at identitet ikke udelukkende er konstrueret (den konstruktivistiske påstand), men også fundet eller tilkommet. Det er derfor, de begge til en vis grad anerkender det tragiske i menneskelivet, det, som Gray kalder "historisk skæbne." Men netop fordi forskellighed ikke kan reduceres til rationelle valg, er det politiske uundværligt, netop derfor er det formålsløst at forsøge at foregribe faren ved det politiske, at forsøge at sikre (og dermed fortrænge) det politiske gennem metafysiske garantier. Det er netop, fordi paradokset er uudsletteligt, at det er nødvendigt at se det politiske i øjnene som et domæne, der ikke er et principielt, men et fredens anliggende, som ikke er sandheden, men består af delvise og betingede forlig; en sfære, hvor forskellighed og tvetydighed kan bringes i spil og forhandles frem for at skjules.

Med alt det her ønsker jeg kort fortalt at opnå en kritisk praksis over for vores postkoloniale samtid, som hverken er den gamle marxisme med dens sikre viden om en bemestret og kontrolleret fremtid, eller den nyere poststrukturalistiske kulturkritik med dens accentuering af rationalitets-

16 Se Sandel, *Liberalism and the Limits of Justice* og hans nyere *Democracy's Discontents*.

dekonstruktion, og heller ikke den liberaldemokratiske politiske kritik (i nogen af dens rawlsianske eller habermasianske versioner), der valoriserer en konsensualistisk, plural individualisme. Jeg mener, at nutiden byder os at løfte den sværere opgave, det er grundlæggende at tænke imod normaliseringen af vores politiske modernitets epistemologiske og institutionelle former. Hvordan vi møder denne udfordring, vil få konsekvenser, tror jeg, for vores chancer for at kunne forestille os et alternativ til det, Partha Chatterjee engang så gribende beskrev som vores "postkoloniale elendighed" (*The Nation and Its Fragments* 11). Denne bog er en bestræbelse i den retning.

Oversat af Morten Visby

David Scott er professor i antropologi ved Columbia University. Han har grundlagt og redigeret det postkoloniale tidsskrift *Small Axe* og har blandt andet udgivet bøgerne *Conscripts of Modernity: The Tragedy of Colonial Enlightenment* (2004), *Omens of Adversity: Tragedy, Time, Memory, Justice* (2014) og *Stuart Hall's Voice: Intimations of an Ethics of Receptive Generosity* (2017). David Scott udgives her for første gang på dansk, og den oversatte tekst er indledningen fra hans bog *Refashioning Futures: Criticism after Postcoloniality* (1999).

KEYWORDS

DK: kritik; postkolonialitet; politisk strategi

EN: Criticism; Postcoloniality; Political Strategy

CRITICISM AFTER POSTCOLONIALITY

How can we best forge a theoretical practice that directly addresses the struggles of once-colonized countries, many of which face the collapse of both state and society in today's era of economic reform? David Scott argues that recent cultural theories aimed at "deconstructing" Western representations of the non-West have been successful to a point, but that changing realities in these countries require a new approach. In *Refashioning Futures*, he proposes a *strategic* practice of criticism that brings the political more clearly into view in areas of the world where the very coherence of a secular-modern project can no longer be taken for granted.

LITTERATUR

- Almond, Philip. *The British Discovery of Buddhism*. Cambridge University Press, 1988.
- Asad, Talal. *Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam*. Johns Hopkins University Press, 1993.
- Bauman, Zygmunt. *Legislators and Interpreters*. Cornell University Press, 1991.
- Bhabha, Homi. *The Location of Culture*. Routledge, 1995.
- Cabral, Amílcar. *Return to the Source: Selected Speeches of Amílcar Cabral*. Africa Information Service, 1973.
- Chatterjee, Partha. *Nationalist Thought in the Colonial World: A Derivative Discourse?* Zed Press, 1986.
- Chatterjee, Partha. *The Nation and Its Fragments: Colonial and Postcolonial Histories*. Princeton University Press, 1993.
- Clausewitz, Carl von. *On War*. Princeton University Press, 1976.
- Collingwood, R.G. *An Autobiography*. Oxford University Press, 1939.
- Connolly, William. *The Ethos of Pluralization*. University of Minnesota Press, 1995.
- Cooper, Frederick, og Ann Stoler, red. "Tensions of Empire". *American Ethnologist* 16, nov. 1989, s. 609-621.
- Dirks, Nicholas B. *Hollow Crown: Ethnohistory of an Indian Kingdom*. Cambridge University Press, 1987.
- Dirks, Nicholas B., red. *Colonialism and Culture*. University of Michigan Press, 1992.
- Fanon, Frantz. *The Wretched of the Earth*. Vintage, 1967.
- Foucault, Michel. "History of Systems of Thought". *Language, Counter-Memory, Practice: Selected Essays and Interviews*, redigeret af Donald F. Bouchard, Cornell University Press, 1977.
- Gray, John. *Enlightenment's Wake: Politics and Culture at the Close of the Modern Age*. Routledge, 1995.
- Gutting, Gary, red. *Paradigms and Revolutions: Appraisals and Applications of Thomas Kuhn's Philosophy of Science*. University of Notre Dame Press, 1980.
- Hacking, Ian. "Language, Truth and Reason". *Rationality and Relativism*, redigeret af Martin Hollis og Steven Lukes, Basil Blackwell, 1982.
- Hacking, Ian. *Representing and Intervening: Topics in the Philosophy of Natural Science*. Cambridge University Press, 1983.
- Hall, Stuart. *The Hard Road to Renewal*. Verso, 1988.
- Hall, Stuart. "Politics, Contingency, Strategy". *Small Axe* 1, marts 1997, s. 141-159.
- Hulme, Peter. *Colonial Encounters: Europe and the Native Caribbean, 1492-1797*. Methuen, 1986.
- Koselleck, Reinhart. *Critique and Crisis: Enlightenment and the Pathogenesis of Modern Society*. MIT Press, 1988.
- Kuhn, Thomas S. *The Structure of Scientific Revolutions*, 2. udg., University of Chicago Press, 1970.
- MacIntyre, Alasdair. *After Virtue*, 2. udg., University of Notre Dame Press, 1984.
- Mink, Louis O. *Mind, History, and Dialectic: The Philosophy of R. G. Collingwood*. Indiana University Press, 1969.

- Mitchell, Timothy. *Colonizing Egypt*. Cambridge University Press, 1988.
- Nandy, Ashis. *The Intimate Enemy: Loss and Recovery in the Colonial World*. Oxford University Press, 1983.
- Niranjana, Tejaswini. *Siting Translation: History, Post-structuralism, and the Colonial Context*. University of California Press, 1992.
- Oakeshott, Michael. *Rationalism in Politics and Other Essays*. Liberty Press, 1962.
- Prakash, Gyan, red. *After Colonialism: Imperial Histories and Postcolonial Displacements*. Princeton University Press, 1995.
- Rorty, Richard. *Contingency, Irony, and Solidarity*. Cambridge University Press, 1989.
- Said, Edward. *Orientalism*. Vintage, 1978.
- Said, Edward. *The World, the Text, and the Critic*. Harvard University Press, 1983.
- Said, Edward. "Orientalism Reconsidered". *Race and Class* 27, efterår 1985, s. 1-15.
- Said, Edward. *Culture and Imperialism*. Knopf, 1993.
- Sandel, Michael. *Liberalism and the Limits of Justice*. Cambridge University Press, 1982.
- Sandel, Michael. *Democracy's Discontents: America in Search of a Public Philosophy*. Belknap Press, 1996.
- Scott, David. *Formations of Ritual: Colonial and Anthropological Discourses on the Sinhala Yaktovil*. University of Minnesota Press, 1994.
- Skinner, Quentin. "A Reply to My Critics". *Meaning and Context: Quentin Skinner and His Critics*, redigeret af James Tully, Princeton University Press, 1988.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. "In a Word: An Interview". *Differences* 1, 1989, s. 124-56.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. "Criticism, Feminism, and Institution (med Elizabeth Grosz)". *Postcolonial Critic: Interviews, Strategies, Dialogues*, redigeret af Sarah Harasyn, Routledge, 1990.
- Tully, James. "The Pen Is a Mighty Sword". *Meaning and Context: Quentin Skinner and His Critics*, redigeret af James Tully, Princeton University Press, 1988.
- Walzer, Michael. *Interpretation and Social Criticism*. Harvard University Press, 1987.